

RESUMÉER AF UDVALGTE SPECIALEAFHANDLINGER TIL SKOLE- EMBEDSEKSAMEN I MUSIK VED KØBENHAVNS UNIVERSITET 1974.

Søren Tuxen: Fartein Valens værker for klaver og orgel.

Til indledning gives en kort biografisk oversigt over komponistens ydre skæbne og en værkfortegnelse efter opustal.

To tidligere senromantisk prægede klaverværker "Legende" op. 1 (1907) og klaversonaten op. 2 (1912) behandles for sig og ret kortfattet.

Derpå følger en detaljeret gennemgang af Valens atonale værker for klaver (op. 22, 23, 24, 28, 29, 36, 38) og orgel (op. 33, 34) alle komponeret mellem 1934 og 1941. Der er især lagt vægt på at belyse serielle træk i Valens kompositionsteknik.

Alle værkerne i denne periode er gennemført polyfone. De melodiske linjer, udviklet i fri kromatisk stil, mødes i dissonerende samklange. Begreberne konsonans og dissonans må betragtes som ophævede og dermed også harmonisk spænding-afspænding. Hovedvægten ligger på det motiviske arbejde.

Kun få af satserne er gennemstruktureret i den forstand at hele forløbet er strukturelt bundet af tonerækker eller tonekomplekser.

Normalt bygges på flere tonerækker eller komplekser i hver sats.

Kun undtagelsesvis anvendes konsekvente 12-tonerækker.

Rækkerne er mest tematisk-motivisk bundne, hvorved forstås at samme rækkestof har samme motiviske udformning satsen igennem. Rækkerne har altså konkret tematisk funktion ved siden af abstrakt enhedsskabende funktion.

Det vigtigste variationsprincip er sammenstillingen af mindre temadele i stadig nye kombinationer.

Udover at behandle serielle træk, beskæftiger afhandlingen sig med form og tonale elementer i Valens musik.

Et afsluttende afsnit forsøger at sætte Valens kompositionsteknik i forhold til traditionel dodekafoni.

Som bilag bringes 4 satser strukturelt gennemanalyserede.

Jann Thornberg: Niels W. Gades solosange med klaverledsagelse.

Ud fra en tekstlig-musikalsk undersøgelse af Niels W. Gades solosange med klaverledsagelse ønskes en redegørelse for hans udvikling som sangkomponist til belysning af hans stilling inden for tidens danske kunstsang.

VII + 229 + (20) + 61 s.

Den indledende del i specialets bd. 1 (tekst) indeholder foruden forord og forkortelsesliste (s. I–II) tre kapitler (s. III–VII), hvor der tages stilling til opgavens afgrænsning og metode samt foretages en vurderende gennemgang af den foreliggende litteratur om Niels W. Gade. Den egentlige tekstdel (s. 1–229) er disponeret i fem kapitler: Et biografisk kapitel (s. 1–11) og et kapitel med en oversigtspræget gennemgang af de vigtigste værker og stilfaser i Gades produktion (s. 12–20) er begge taget med som baggrund for forståelsen af solosangene og deres betydning. De historiske forudsætninger for Gades bidrag til selve genren er beskrevet i det derefter følgende kapitel (s. 21–36), der indeholder et rids af den danske kunstsangs udvikling i tiden fra Joh. E. Hartmann til Berggreen og Rudolph Bay. I forbindelse med en kort oversigt over hele Gades sangproduktion (incl. sange med orkesterledsagelse og flerstemmige sange) omtales de problemer, der knytter sig til overleveringen af sangene. Fremstillingens to hovedkapitler er kapitel 4: en kronologisk fremadskridende undersøgelse af alle Gades solosange med klaver samt af manuskripter til de trykte sange (s. 37–202), og kapitel 5: et konkluderende kapitel (s. 203–229), hvor dels enkeltundersøgelsernes resultater sammenfattes i de tekstlig-musikalske bestanddele (form, tonalitet og harmonik, melodik og rytmik, akkompagnement, tekstvalg og tekstbehandling), og hvor der dels foretages en periodeinddeling af stofområdet på grundlag af de indvundne resultater i det analytiske kapitel. Konklusionen indeholder en del henvisninger til enkeltanalyserne i kapitel 4 og kan derfor også anvendes som indgang til disse.

Hertil kommer et kapitel med noter samt sang- og litteraturfortegnelser (s. (1)–(20)), og som bind 2 et nodebilag (ialt 61 s.), der indeholder alle de af Gades trykte og utrykte sange, der ikke er optaget i hans "Romancer og Sange", samt tekster til de vanskeligt læselige utrykte sange. Sangfortegnelsen er ordnet kronologisk efter kompositionsår og udarbejdet på baggrund af undersøgelser af alle fundne manuskripter og trykte udgaver samt ud fra værkfortegnelser og kataloger.

Der er overleveret 82 titler på solosange af Gade, men 8 af sangene må betragtes som bortkomne. Da det foreliggende antal sange således er forholdsvis lille, har det været overkommeligt at undersøge dem alle, hvilket muliggør en pålidelig bedømmelse af det samlede stofområde. Tillige har en del af Gades sange (bl.a. de fleste utrykte) ikke tidligere været genstand for undersøgelse.

Søren Nellemose Hansen: Franz Liszt's orkesterværker med særlig henblik på forholdet mellem den musikalske formgivning og de programatiske forlæg.

I specialet søges påvist, hvordan Liszt i sine orkesterværker i overensstemmelse med den franske romantiske kunstfilosofis krav om sammensmeltning af kunstarterne eksperimenterer med en programmatisk "værdiladning" af så at sige alle musikalske faktorer: I *sonateformen* bruges *temadualismen* til at udtrykke en programmatisk dualisme; *gennemføringsdelen* (og gennemføringsagtige afsnit) anvendes som kampskildring — en nærliggende anvendelse af en formdel, der rummer tematiske og harmoniske brydninger; i *reprise* kan den *tonale udligning* udtrykke en opnået harmoni, eller *reprise* kan — især i senere værker — få en stærkt ændret form i overensstemmelse med det programatiske forløb, og kan således, trods motivisk sammenhæng, få karakter af helt ny sats; (og sammen med værkets midterdel, der i mange tilfælde ikke er gennemføringsdel, idet gennemføringsarbejdet er integreret i alle satsdele, kan værkets storform da blive den fra h—moll—sonaten bekendte kombination af en- eller flersatset form.) — — Ligeledes anvendes *fugatoet* i det programatiske udtryks tjeneste: I "Prometheus" vidner midterdelens kraftfulde fuga om Prometheus' uforfædede åndskraft; i Faust-symfoniens Mephisto-sats er fugaen en perverteret travesti over 1. sats' inderlige sidetema; og i Dante-symfoniens Purgatorio-sats skildrer det langsomme fugerede afsnit sjælens søgen efter forløsning. — — *Variationsrækker* bruger Liszt flere gange, således som skildring af det faretruende ridts skiftende faser i "Mazepa" og kærlighedsscenens stigende intensitet i Mephisto-valsens midterdel. — — En grundlæggende faktor i Liszt's stil er *metamorfoseteknikken*, der også til tider tillægges programmatisk betydning: I "Tasso, lamento e trionfo" er indledningens dystre moll-tema til slut blevet forvandlet til en festlig, triumferende dur-apoteose. — — Af programmatisk betydning er også de ofte forekommende enkle, koralagtige melodier (f.eks. Anachoreterkoralen i "Ce qu'on entend" og hymnerne "Crux fidelis" i "Hunnenschlacht" og "Pange lingua" i "Der nächtliche Zug"), der ligesom koralerne i Bachs passioner står som helt tilfredsstillende, enkle konklusioner på komplicerede og kraftfulde musikalske oplæg.

Det opregnes i specialet, dels ved gennemgang af de enkelte værker, dels i en afsluttende sammenfatning, hvordan Liszt anvender de her nævnte og andre musikalske faktorer (instrumentation, klang, ja endog taktart) i det programatiske udtryks tjeneste, og det kan altså iagttages, at han, foruden at være reelt nyskabende på utallige felter, også formår at inddrage allerede eksisterende musikalske udtryksfaktorer i disse bestræbelser.